

УЖУРАШКАНЫ

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвдиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 138 (9821) 1975 чылдың июнь 14, суббота

1925 чылда үндээлеттинген Өртөз 2 көп.

1975: Беш чылдың доозукчу чылы СУГГАРЫЛГА

Хоочун коммунист Юрий Кожога наздалап кырыза-даа олут орбас, вежээ кижилерниң бирээни. «Ак-Туруг» совхозун Кызыл-Дар салбырынның сизген шөлдөрүн суггарып чык бурду үзүүн ол кирип келген. Амгы үеде оон удуртулганы-биле 24 суггаччы тусту аэнога үстүп алгаш, бо ажылы чорудуп турар.

Олар суггарыла бугаларын септеп, ишти аштап, алгылаш, суун бадгарын. Суггарып сизген шөлдөрү ам чигир ногаан апаргылаан. Суггаччылар сизген шөлдөрүн азырап дээш дап, хараганын арылап, удуг ишти бугуруп турар.

Салбырда шитизил-биле 204 га сизген шөлдү суггарган. Ында суггаччылар хуи үзүүп 110-120 хуу чедир күөсеп, шугуру ажылап турар. Совхозтун Ак-Туруг салбырынның сизген шөлдөрүне суггарылаже күштү база мөөнөт. Суггаччыларның дөрт аэногадан тургускаш, тусту-тусту аэногага хувааган. Улук-Хову аксы, Кызыл-Хая алаа ол мичаар 40 га сизген шөлдү пенсонер Алексей Чоржей-оол бодунун огул Валерьян-биле калы суггарып турар. Алымы, Устүү Чам-Талда 35 га сизген шөлдүнү бири суггарылаан шөлдөр Мактар-оол, Вазыр-Дары олар дооскан. Шолук-Хову аксыга бо ажылы база чоруткан. Ак-Туруг салбырында

Суггач шөртүп ап турганнар. Бо чылын оон чогуру түнөөдү үндүргөш, малга чедир сизген белекээр соруга салдынар. Амгы үеде салбырда 800 га чыгаш сизген шөлдү суггарган. Ноңчат Бара-оол удурткан алымы кижилер суггаччылар аэнога шөлдөргө суггарылаан организастыг чоруткан. Найдырмай Маалы, Кара-оол Дылбаа олар болгаш өске-даа суггаччылар алаа шугуру ажылаан. Сесерлиг уунда сизген шөлдү база суггарып турар.

Звено он бир кижилер. Олар 190 га люверна шөлдү эки шынарлыг суггарган. Олар ажылче эрте үнүп, вежээ орайга чедир суггарылаан чорудуп, оон шынарлыг кол кичөөнгей салган. Суггаччылар эштер Хуурак-оол, Даш-оол, Лаврындай, Серенмаа олар болгаш өскелер-даа эки кызымаккай ажылап, эш-өөртүге үдөгөрүн көргүсеп.

Бо звено ажылдың темпизиниң-даа, шынарлыг-даа таламы-биле бистин Улук-Хем районда кыйгырып үндүргөн эш Суван-оолдун суггаччылар аэногадан ажып турар—деп, «Күш-ажылдыг кусту» совхозта ажылчы комитетинин даргазы Л. Шарап чугаалаар болду.

«Сая» совхозтун Сесерлиг салбыры колдуу хой ажылаптыгы. Малчынарга эртек кыш берге болган. Ылаңгы сизген, саванын өкөтөн болгаш

СӨЗҮНГЕ ЭЭ БОЛГАН

«Торгалыг» совхозтун Чоозада хойжу кыргалаанна маалын Киров Биксез хоочуннарның бирээни. Ол дыка хой чылдарда улаштыр хой маалдап келген. Кыш берге-даа болза, дуржулгалыг хойжу малын хур-менди кыш ажырган. Ол тоску беш чылдың доозукчу чылында төрүүр 100 хойга онааштыр 100 хураган алыр социалыг хузаалаттын ажык күөскен: 329 хойдан 338 хураган менди алган. Киров Балдаювич бер хойдан 2,8 кг дукту кыргып аларын хулазган.

Дук-панын күөскен болур аргалыг силер бе?—деп оон айттырдым.

—Болаар аргам бар—деп, ол харыялаан.—Хойнуң тоглап дуккен дүтүн чып тур мен. Дук чидирин болдурбас мен. Дөтө хураганары аргусуна база кыргыры планнаптыган. Ынчангап дук таламын хузаалаттын ажык күөскен ишти алаар мен.

Киров Балдаювич кыптаан үрүмкө септелген кымыл алган, сеп тонаа ажыг өдөткө болгон. Ол хон кыргыткаш, эки өттүгү серин тайгаже чай-лаагарыга белекенин турар. Мурнакч хойжу 15 тонаа сизгени белекээр соруганы салган.

П Л А Н Ы Н Т У Р Г У С К А Н

«Шамбалыг» совхозтун ажыл-ишчирин доозукчу чылда 60 тонаа сүтү, 120 тонна этти болгаш 25 тонна дукту күөтүге садар планым. Ону ботландарыма чыгы семирткелем булуңу болуп турар. Ынчангап совхозтун диспансеры, парторго мал чалаагарының планын баш удур ажылап кылган.

Совхозтун девискэринде чыгы оларлар чедипсе боуп турар. Анык иштерин Улук-Хем оо бажына чалаагарында дуржурп алган. Оон ийди дөт колдан анык хойну «Көк-Тей» совхозтун девискэринге семирт оларларын. Маалы чалаагары «ажы-агыда эгейе берген».

О Р Г А Н И З А С Т А А Р Ы Н Э К И Ж И Д Е Р

Кызыл райондун «Тинлеге» совхозу бо чылын күрүне 48 тонна дукту дужаар. Нитизил-биле 14 муң хире хойну кыргыт. Бо чугула ажылды эгелзден бээр недела ашкан.

Кыргылаан бодик темпизин, шынарлыг чорударына бир кол чүүл ажылды эки организастары болгаш. Ынчангап, баштайгы хүндөрдөн алгаш көврге, кыргылаа шуулап чадап турар. Совхозтун мал зоотехниги, мал ажылынын

специалистери кыргылаа пунктуунда амал канчаар чоруп турарын коонурагылап турарынын фактылары баштайгы хүндөргө көзүгөн. Чижээ, бо айның 5, 8, 9 хүндөрүнде кыргыт хойларны экилзден-инден кыргыччылар маанай чадааш, тарай бергилзденер.

Ол шынаш электрилг хачылар-биле ийи-чангыс-ла кижилер хой кыргып турар. Кыргылаа агрегаттары, чангында орта амылдавын баар. Механик эш Буга-Хырын элек-

Д. ОНДАР.

Эвилелдекен республикаларның Дээди Советтеринге болгаш ажылчы чоңнар депутаттарының чечер Советтеринге соңгудаларга белектер партианың болгаш чоңуң бузулбас чыгыс эвни, олуң чок ленинги идеяларын тинлеге-ни чырыткылаандыр көргүзүп турар. Соңгууда кампанияны социалыг демократияныг кайгамчык шынар-бүдүштүүнүң бүгү улусу көрүлдес болу берген.

Москвадан Ленинград соңгууда округтун ажылчы чырыткыч төлөөлекчилери июнь 12-де ССР Эвилелиниң Улуг театрыга чыгылап. РСФСР-ниң Дээди Сөвдиниң ол округтун депутаттыг кандидаты—СЭКП ТК-ның Политбюро кижигүнү, ССР-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунун Даргазы Николай Викторич Подгорный-биле аңаа ужуражышкы болган.

Соңгууда мурунчу хураалын президиумунун СЭКП ТК-ның Политбюро кижигүнү, партианың Москва хооромунун бири секретары В. В. Григорьев, РСФСР-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунун Даргазы М. А. Янов, ССР-ниң Дээди Сөвдиниң Эвилел Советинин Даргазы А. П. Шитиков, СЭКП ТК-ның Москва хооромунун бюрозунун болгаш Моссовет күүсөмунун кижигүнери, наймысалдык партия, совет, хой-ниги организацияларының амалдакчылары, күш-ажылды хоочуннары болгаш мурнакчылары, суралгы эртемденер болгаш культура амалдакчылары олурган.

Хураалды ажытышкан, партианы Ленинград райкомунун бири секретары Ю. И. Репинко ол райондун амалдакчы чоңнары, бүгү совет кижилер-биле бир дөмей, партианын иштиги болгаш лаштык политиканыг чыгуу-биле чүлүктүзүп, идея-кейлиг депкип, оран кырган тайбырны бижылаар таламын хой талалыг, үр-түндөлдүг ажы-чорудуганы дээш СЭКП ТК-ның Политбюро, оң Политбюрога, СЭКП ТК-ның Чыгыне секретары Л. И. Брежневке улуу-биле өртүргенин илергедип чугаалаан.

Эвилелдекен республикаларның Дээди Советтеринин депутаттарыга баштайгы кандидаттарынын арасына бистин дөрт кандидатын ала-чүртүздүзүп чыгарып Коммунист партианың болгаш Совет күрүнеин удурткучулары чыгыс эр-сеткилдиг алаанар. Ол дөртө партианың дайынчы штабы—дептин Топ Комитетке массаларыныг кызыгар чок бузулганын дугайын чоңуң аас-кежени дээш оон амал-чорудуганын беди-биле үнелеп турарынын дугайын аа күш-биле эререлдеп турар-дыр.

СЭКП ТК-ның Чыгыне секретары эш Брежневти баштайгы СЭКП ТК-ның Политбюро составын хураалды президиумга хураалды кыргыччылары чыгыс эр-сеткилдиг соңган. Депутатка кандидаттың бүдүрттирген кижизин—«Изолятор» заводтун токары, коммунист күш-ажылдын шалыпчымы В. Н. Балежин эш Н. В. Подгорныйның амалдакчы болгаш күш-ажылды оруунун дугайын чугаалаан. Коммунист партианың болгаш Совет күрүнеинг көсү амалдакчымы Николай Викторич Подгорныйның ССР-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунун Даргазы албан-дужаала тура, Совет күрүнеин улам ийи бижылаар, коммунист тургузушкунга Советтеринг ролон беадер таламы-биле улуг болгаш үр-түндөлдүг ажылды чорудуп, партианын планын амалдаарга ботландар дээр идея-кейлиг демисежин, тайбыны бижылаарына улуг салымынын кирип турарын оратор демдегезин. Соңгууда хүнүнде эш Н. В. Подгорный дээш амалдакчыларыныг таламы эр-сеткилдиг бээрине Москвадан Ленинград соңгууда округтун соңгукчуларын кыргыткан, бүгү соңгукчулар коммунистерниң болгаш партия кижигүнү эвистерин бузулбас болууну кандидаттары дээш бажылаан, социалыг Төрөни чүртүгү улам ийи бижылаан, коммунистерниң болгаш бижылашкыны дээш, коммунистерниң чаа-чаа тинделелерине совет улусу бузулганды башкарып оран Совет Эвилелиниң Коммунист партиязы дээш бажылаар деп, оратор мелегезин.

Оон соңда гидротехниктиг тудуларын «Гидропроект» институтунун кол специалисти, Социалыг Күш-ажылды Маадары Н. А. Малышев, Петр Алексеев аттыг нары суюк фабриказынын артыкчы, коммунист күш-ажылдын шалыпчымы Л. М. Кудряшев, машина тудушкунга заводтун директору Н. В. Кравчук, унасто эмчи, № 37 уругул поликлиниказынын комсомол организациязынын секретары Л. С. Великовская чүве чугаалаанар. Совет кижилер соңгууданы политиктиг болгаш бузулганын беди-биле иштерин биле улук турарын олар оона-ла демдегезин. Ажылды чоңнарынын инициативаны доозукчу чыгалы болгаш бүгү беш чылдың оонааларыныг чедип-киниги күөскүдериңге, СЭКП-нин элчеглиг XXV съездинин төлөптиг уткурунча улаанган деп, олар чугаалаан.

Н. В. Подгорныйның чугаалы чыгалгандар чылы-биле уткаалар.

Хураалга чүве чугаалаан ширте, депутаттарга кандидаттарны депшилдиг турарынын үенде партианы болгаш күрүнеинг өске-даа удурткучулары-биле каам кандидаттарынын баша алаан бузулганын билдирген, албан чедиринин болгаш организастарынын, кол-лоотарын болгаш совхозтар, кыш-ажылды коллективтерин болгаш флоттун дайынчыларына, бүгү соңгукчуларга ол үрктени ханмылаан өртүчү чедирин илергезин. Бодумуну бүгү амалы-биле,

ажыл-херектерин-биле силерниң бузулганын бажылаан кызылар мен деп, депутатка кандидат чугаалаан.

Топ Комитет таламы-биле бодумуну бүгү ширтерин-биле бер дөмей, мээң амалымын үнелеп көргөн чорукту мен бүгү-ү-биле бистин ленинги партиямыска ханмарыштыр турар кижиз-дир мен. Оон улуг херезинге бараан болурун партианы удурткучу бүрүзү, коммунист бүрүзү ханы болгаш хей-аыт кыргыч утка—бистин бүгү хүнеиниңкири-вистин, бүгү амалымын, бүгү амалдарымын алыс уткамы кылдыр көрүп турар.

Бистин партиямын улуг күжү болза оон бүгү амал-чорудулганын ажылчы-массаларын эрге-ажытышына бараан бооп турар чорукта деп, оратор оонала демдегезин. Совет кижилер бистин партиямын иштиги болгаш ашты үнелеп оон Топ Комитетинин, СЭКП ТК-ның Чыгыне секретары Л. И. Брежнев баштаган ТК-ның Политбюроунун практиктиг амал-чорудуганын чыгыс эр-сеткилдиг чүлүктүзүп, депкип турар. Ол могаз чок болгаш үр-түндөлдүг амал-чорудулганы бүгү чурттарыныг амалды чоңнары ийи-биле депкип турар, ол чорук бистин партиямын болгаш Совет күрүнеин бүгү делегейге ат-аларын улам бажы көзүрүп турар.

Н. В. Подгорный улус амалыгын хөгжүдериңге, ССР-ниң экономикактиг болгаш калгандар күчүзү бижылаарына өмөтү чыгар дугурун да чедип алыгандар улуг чедипкиниң дугайын чугаалаан.

Бүгү улус, бүгү чурт СЭКП-ниң XXV съездинин күш-ажылды чаа-чаа чедипкиниң-биле уткурунча белекенин турар деп, Н. В. Подгорный оон ийи чугаалаан. Бодумуну съездинге Коммунист партия Топ Комитетин доогандар сыйып каттыккан, бир демик чедип келер. Партианын ам болур съездин совет улустун тургучу күш-ажылдын, партиянын үр-түндөлдүг амал-чорудулганын түндүктерин үндүрер, совет шитилдиг амалдарынын бүгү таламына кол утканын кыргычтары толар, болур-да демократтиг чыгыс байдалы улам ийи бажылар дээш улус амалыгын хөгжүдериңге, бүдүрүлгенин шынар, ажыктыг чоруну беди-билерин соругалары кичээлгенин төүлөп турар дээрн билдирген. Ол соругаларыныг чедипкиниг шитирелесин ийи бижылаан ханмарынын таламын чугаалаан партиямын, Совет Эвилелиниң Коммунист партианын удурткучулары-биле тургустууган улуг чыгыс эр-сеткил—коммунистерниң болгаш партия кижигүнү эвистерин бузулбас болууну чыгыс эр-сеткилдиг көргүзүп болур дээрн чыгыс чок деп чугаалаан.

Бистин күрүне албан чедирин бюрократизмин, саязын кыргылаа ажыл чыгар чорукту, коозун чугаалык илерз-киниден арыгаарынын, ийи-биле чыгалганын чыгыс эр-сеткилдиг болгаш бо шүгүтүлдүг хөгжүдөр болур деп, Н. В. Подгорный айткан.

Бистин чуртустуун өске күрүне-биле харылаала-Бистин дугайын чугаалап турган, Н. В. Подгорный Совет Эвилелиниң чыгышын чыгыс эр-сеткилдиг партия Топ Комитетин доогандар сыйып каттыккан, бир демик чедип келер. Партианын ам болур съездин совет улустун тургучу күш-ажылдын, партиянын үр-түндөлдүг амал-чорудулганын түндүктерин үндүрер, совет шитилдиг амалдарынын бүгү таламына кол утканын кыргычтары толар, болур-да демократтиг чыгыс байдалы улам ийи бажылар дээш улус амалыгын хөгжүдериңге, бүдүрүлгенин шынар, ажыктыг чоруну беди-билерин соругалары кичээлгенин төүлөп турар дээрн билдирген. Ол соругаларыныг чедипкиниг шитирелесин ийи бижылаан ханмарынын таламын чугаалаан партиямын, Совет Эвилелиниң Коммунист партианын удурткучулары-биле тургустууган улуг чыгыс эр-сеткил—коммунистерниң болгаш партия кижигүнү эвистерин бузулбас болууну чыгыс эр-сеткилдиг көргүзүп болур дээрн чыгыс чок деп чугаалаан.

Түндүктерин Н. В. Подгорный амалды чоңнар депутаттарынын ам болур деп турар соңгудалары бистин инициативистин сыйып каттыкканын, Совет Эвилелиниң Коммунист партианын удурткучулары-биле тургустууган улуг чыгыс эр-сеткил—коммунистерниң болгаш партия кижигүнү эвистерин бузулбас болууну чыгыс эр-сеткилдиг көргүзүп болур дээрн чыгыс чок деп чугаалаан.

(СЭТА).

Шалыпчы ай чоруп тур темини бедидер

Июнь, июль айларын хуруктурула аңдарылаан, шөлдөргө органиктиг чедипкиниң төвөрүнчү таламы-биле шалыпчы айлар кылдыр республиканын Министрлер Чөвүлели чарлаан болган.

Шөлдөргө органиктиг төвөрүнчү таламы райпартияныг күөскенин турары июнь 1-де мездээ Бугаар хуу-биле чыдалган.

Table with 2 columns: Районнар, хуузу. Rows include Тес-Хем, Кызыл, Барын-Хемчик, Чөөн-Хемчик, Өвүр, Танды, Кав-Хем, Бай-Тайга, Бий-Хем, Улук-Хем, Эрзин, Току, Мөңгүн-Тайга, Республика шитизил-биле, Эртен чылдың ол үезинде турганы.

Устүндө сайнардан ал көврге, Тес-Хем, Кызыл, Барын-Хемчик болгаш Чөөн-Хемчик райондарыныг амал-агылары шөлдөргө органиктиг чедипкиниң өртүчү төвөрүн шалып чорудуп, планын күөскен чорутулап турар-дыр. Ынчалзажок республи-

када шитизил-биле бо чугула амал оожум чоруп турарын демдегезин херек, 232.700 тонна өдөткө төгөр турда, херек кырында 75.560 тонна төгүткөн азы эртек чылдың ол үезинде 7515 тонна эвези болуп турар.

Бедик дүжүттү өртүрүп амырынч бир мадандыла болур органиктиг чедипкиниң өртүчүлүгү ийи бижылаан районнар Тандыныг, Кав-Хемниң, Бий-Хемниң, Улук-Хемниң колхоз-совхозтарына колду оожум тем-биле чорудуп, ол амалыг көп-көп кичөөнгей салдып турар.

Тусту-тусту аяк-агыларын адырга, «Хемчик», «Алаш-Маалар», «Көк-Тей» совхозтар шөлдөргө өдөк төвөрүнчү таламын ажык күөскүндө болгаш оун шалыпчы чорудуп турар. Ынчаарга «Талы», «Бай-Тал», «Улук-Хая», Жданов аттыг, «Ак-Туруг», «Өкө», «Шивалыг», «Совет Тыва» совхозтар болгаш өске-даа чылдык амал-агылар өдөк өртүрүп төвөрине ам-даа эгеле кирбоз болган чыгыс тонаа безин өдөк төкпөш. Чедипкиниң төвөрү ийи бижылап чугула амалды мичаар хармысалга чок көрүп болбас.

Ам амал-агыларын удурткучулары, тускай эртемчилери органиктиг чедипкиниң өртүчүлүгү төгөр тускай механизациялан отряддары тургусулааш, оларны чогуур техника болгаш эргежок чугула чүлүк-биле бүрүн хандыргаш, шалыпчы айларда өдөк төвөрүнчү план күөскенин чүштү мөөнөвэр херек.

Даарта-Медицина ажылдакчызының хүнү КАДЫКШЫЛ ДЭЭШ

Июнь 15—Медицина амалдакчызының хүнү боордан аңгыда, бо чылын политиктиг чугула кампанияларыныг бирээни— Советтер соңгууда хуу-бул турары-биле оонагы алынып турар. Ынчангап ол хүнүг умуңтур кадык камгалап шугурунч амалдакчылары, бүгү совет улус-биле бир дөмей, күш-ажылды белектер-дег ужуражыр дээш улам күр-женишкенин амалдаан. Оң-биле халы СЭКП-ниң XXV съездинин төлөптиг уткурун дээш кижиз бүрүзү эрес-туңгучу амалдап турар. Үр-түндөлдүг, шалыпчы амалдарына ийле болур социалыг чарып бүтү чуртта улам калбарган. Тоску беш чылдыг бо доозукчу чылында совет улус күш-ажылды улуг тинделелерин чедип ап турары өртүчүгү. Ында кадык камгалаа болгаш медицина үдүртүрүңү амалдакчыларыныг кыргып турар үлүг-хуузу улуг.

Коммунист партианың болгаш Совет чедипкиниң алыс салымының бистин республикамыста экономикамын болгаш культураның шалыкын хөгжүлдес-биле кадык камгалаа таламында база бурунгар улуг бажынар кылдыган. Бо хүндөрдө республикада 68 медицина албан чедире, оон иштинде санитар-эпидемия, станциялары, оон ийи шугуу каттыкшан 3945 орунлук диспансерлер, 14 район болгаш 23 участка эмнегелери, наймысалда уруглар эмнегезин база божудулга бажыны амалдап турар. Чүгүлө эмчилерин саны безин ам 679 четкен. Оон муң чурт-тактыга 149 эмнегелер оруну

болгаш 254 эмчи оонажыр. Оң-биле катая чыл келген турганда, тыва эмчи кадрларын саны өвүр турар. Тоску беш чылдыг эртек дөрт чылдында республиканың наймысалында эмнегелер комплексин болгаш онкология диспансеры, Бай-Тайганың район эмнегезин, медицина мастерскаялары, 410 орунлук эмнегелер амалдаа кыргып. Бо бүгүнү удул кылырныга күрүне 4,5 миллион акшаны чарылап үндүргөн чорук бистин партиямын болгаш Совет чазамыстың кижизин чагай чоруп дээш, кадыкшылы дээш салгы салымыныг база бир көсүк херекте-дыр. Эмнегелер чедиринин материалдыг базанын мадандып бажылаан чорук амалды чоңа эмчи дууданын чоруп өй-шанада чедиреринге улуг амалды болган.

Сөөлгү каш чылдарда кадык камгалаа адымын амгы үендин нарып, күштүг, эптиг херекселери-биле дээрн салбырларын, лабораторияларын, кабинеттерин амалдаан. Кыскада-биле чугаалаарга, аарыг кижизин дүргөн эмнегелер, сегиринге таарымчалыг байлаа хуи келген турум-на, улам өнжөжүр оран.

Ынчалза-даа чоңуң кадыкшылы дээш хылаа чогуур чүлүктерин ам-даа хей. Ылаңгыя чурттакчы чоңу хей чедирге эмнегелер тудуларынын немей тудары планда көрдүрүп. Эрзинде, Тандыда район эмнегелерин болгаш Ак-Доурак хоорайда 120 орунлук уруглар эмнегезинин тудула-ры шалыпчы кылдынып турар. Шагаан-Арыг биле Чаада-анга тусту-тузууда 250 орунлук эмнегелер комплексин кылдыры планда көрдүргөн. Ук эмнегелер бир эвезелде-ле тусту-тузууда 500 кижизин хүлээп алыр.

Бистин республикада кадык камгалаанын тургустууган, улам бижылып, хөгжүп-орары-биле катая бек арга-мергежилер кадрларын чылды-на немейлиг турары өртүчүгү. Олар теория болгаш практика

таламы-биле бижып билиганын көргүзүп, чоңуң хүндүктелди чаала алган. Медицина амалдакчыларыныг бо байырадыг хүнүн таарымчалыг республика эмнегелерин улуг эмнегелер ораакчызы А. К. Гончаренко, пера салбырынын эртелектиси О. Ф. Еремеева, республиканың туберкулез диспансеринин улуг эмчизи К. И. Пой, уруглар эмнегелеринин салбыр эргелекчизи Л. Н. Вережанин, Барын-Хемчик район эмнегелеринин уруглар салбырын эргелекчизи Л. Н. Саая, Торгалыга улуг эмчи Ж. К. Натпий-оол, Кызылда хирүгү Х. Х. Орусов оларын улуг чоругарал-биле алап болур бис. Олар боттарыныг амалына салгыш-кыргынын ханмылаан бердентени-биле, ак сеткилдиг, эң шугуру ханмылаак чоруп-биле чоңуң хүндүктелди чааан алган.

Оон-биле чедирелештир партия болгаш Совет чазак бистин медицина амалдакчыларыныг күш-ажылды беди-биле үнелээш. Ажылды чоңуң чедипкини камгалаанын херезинге чедип алган улуг чедипкиниңери дээш Тыва АССР-иң алдарлыг эмчизи атты 26 кижиге, РСФСР-ниң алдарлыг эмчизи атты 8 кижиге тыскаан, медицина амалдакчылары 375 кижиз Совет Эвилелиниң ордендери болгаш медалдары-биле, 98 кижиз «Калдык камгалаанын тергип» деп эркен демээ-биле шаңгалылаан. Ол чорук оларын чоңуң кадыкшылы дээш ам-даа хейиү кылырын дадырып турар.

Сөөлгү үеде божудулга бажынып чыгып чыгып чоруткан. Элең каш районнарда акүшер болгаш гинекология салбырларынын бажындары чаз тутуулаан болгаш алгачкан. Ынчангап бистер, медицина амалдакчылары, байырадыг хүнүн, бүгү совет кижилер-биле бир дөмей, күш-ажылды чедипкиниңери уткуп турар бис.

О. ОНДАР, кадык камгалаа амалдакчызы. ЧУРКУТА: республика эмнегелеринин амалдакчылары хүнүнүң түндүгүн чугаалап турар. А. МЕЛЬНИКОВТУң фото-зу.

Дүүн Кызылга АДЫН МӨНГЕЖИТКЕН

Партияны болгаш күрүнеинг өсүү удурткучу амалдакчызы, ССР-ниң база Тыва АССР-ниң Күрүнө шаңгалдарынын лауреады, суралгы совет чогаалчы—Салчаа Калбахаренович Токаның Кызыл хоорайга хей чылдарын дургузунда ажылап, чурттап келген бажымынга тураскаал самбыраны тургусканы байырыг байдалга эртин.

Чогаалчыны бажымын чыныгы рес-

публиканың партия, совет органдарының удурткучулары болгаш наймысалдык хей-нигизинин төлөөлекчилери чыгып келген. Чогаалчыны адын мөңгөжиткен тураскаал самбыраның амалдакчызын СЭКП Кызыл хооромунун бири секретары В. Б. Добрымылов сас ап чүве чугаалаан. Тураскаал самбыраның бажыныг чыгылганнар дириг чечентери салган.

Даарта — Медицина ажилдакчызынын хуну

Кызымаккай коллектив

Район эмгелгезиниң профвелелинде се-
зен хире кижя бактаан турар болгаш ылаа
эң улуг коллективтериниң бирээ. Мында
чуну-даа мурунда профвеле комитетиниң
(даргын Т. Бойду) ажилы ээсин
белк дегенде тургусканы демгелге
болур. Меанина ажилдакчыларынн ары-
зында социалист чарышты калбарган
болгаш ону профвеле комитети хайга-
рыла ап, түнелди доктамаа үндүрүп ту-
рар.

Рыглар олар эң илпкейлиг киржип, мак-
талды чедип алган.
Эмгелгезиниң коллективни түгө оң-биле
кызыгарлап, боттарыны белгелек
алганы соуну программалыг кошертин
чонга кыш улаа барайткылаан. Бо
ажылды профвеле комитетиниң кижигү-
нү, культура-массалыг ажилдын сектору
харышлар Норбу Сылды ой-шанаа эки
организастар турар, хүзүнгө ажилыгга
кызымак.

БУЯННЫГЛАРГА
ЙӨРЭЭЛ

Амыдырла калкышымдан
үнелг түве турбас. Уенертен
улуг кемдешкине таварыш-
каш, республиканын баш-чүп
нерв салбырыга — Валерий
Павлович Григорьевич, Ни-
колай Владимирович Ланга-
нын мергежилдиг кезиникини-
биле амыгы артаным ка-
жап-даа уттундурбас.

Хартыгач Ооржак, оон ду-
залакчы Ярослав Григорь-
евич Медвелев олар база-ла
буяныг колдуг кижилерин
бирээ. Анаа белгелерге эве-
лен, шинчип көөрүнгө хына-
чалыг, арга-сүмө бээрине дур-
жулгалы.

УЗБЕК ССР, Хасиятхон Зулунова Пах-
табада районунуң «Андижан» колхозунда эң
дээр агитатор. Ону сүт фермазынга болгаш
хошу турлаанга-даа баарга, хүндүдүг
алчы кылдыр уткуп хүлээп алыр.

«КЫЗЫЛ РОЗА» КОМБИНАТ ЧҮС ЧЫЛ БОЛГАН

Москваның Роза Люксем-
бург атыг «Кызыл Роза» тор-
гу комбинатында чыдаа 200 ат-
тыг 68 миллион метр хире пестер-
ини бүдүрүп үндүрүп турар.
Пестериниң 8 хевирине Шынар
демдээн тымакка. 1924 чыдаа
адаа миллиондан бичи-зе
ажыг метр пестерин бүдүрүп
турган.

Барган. 1975 чылдың дөрт ай-
ларынн итинде плаанның
оноалдарын техника-эконо-
миктиг бүтү кол көргүзүлөр
таалазы-биле күтүскен. Про-
дукция саарынынн планын
214 муң рубльге ажыг күтүскен.

Көдөөннн культура хандырылгазы
ТӨЛӨПТИГ БАРААН БОЛУР

Доозукчу чылдын ажил-ши-
чи басыныры кайда-даа кал-
барган. Малчының таражы-
ның чымштыг ижи-биле чыл-
дын хүн бүрүзү байдак. Күш-
ажылыг кижилериниң чедил-
кинери хөй-ле чүдөөлөрүн ха-
мааржыр. Оларның база бир
шинч дузалакчылары культу-
ра албан черлериниң ажилдак-
чылары болур. Бо хүнерге
культура одагалары чон масса-
лыг культуруг даштанылгазы-
ның тову болушунан, Совет-
терге соңуулакта утуктуур чө-
рүдүр келген ажилдары кал-
баз-биле организастар ороулар
черлер болу берилгези.

Чай-культура албан чер-
лерин кышка белетээриниң
эңи. Бичанган кышка белет-
те ажилды саат кокса корутту-
шан, хүн бүрүнүн культуру-
массалыг ажилдарынн кокса-
лып болбас. Харин чагы үеде
массалыг ажилдарынн тову
кыргызлаа пунктулары, саягач
бригадалар, сүтат азелолары
дээр ажил-иптин өске-даа
черлери болу ужурул. Амгы
хүнерде урууларынн чагы
даштанылгазы массалыг-биле
эзелден. Пионер лагерьери
ажыттыгылаан. Оң-биле чер-
гелештир культура одагалары
уруулар-биле ажилды таварыш-
тыр пазнаар апаар. Пионер
лагерьери шунту урууларын
хаара туудуп шыдааны билдин-
тир. Бичанган коорайларга,
сүтүрлөргө артып калар уруу-
лаарды кызыл-бел ажилдарын
чорударын планан авер.
Уруулар киноларын чон орга-
низастар, библиотекалар бич-
килер мыткыр номчудалар
кылып, чал номнар-биле та-
шысын дээр яны-бүрү ажил-
дарын чорудуп болур. Уруулар
номнарныг бекселдерин-даа
чорудуп болгай. Маңаа школа
башкылары улуг киржилгелг
болуру чутула.

Чайгы хүнер ажил-ши-биле
хайыншкыныг болушунан,
кижи бүрүнүн даштанылга-
зын, хостуг үе-шагын эрттер-
ринге таварышкы болуу диле,
культура одагалары бот-
тошкы хүн бүрүн улажы-де-
ректерин өлчө улажылар
ужурул.

СОНУУРГАКТАРГА

Хөйбасе ацнар чурту
ДАКАР. Сенегалда Нискоало-Коба деп на-
ционал парк бар, мында аднар кижилер-биле
кады хостуг швазон селгүстөп чоруурлар.
Араатаныг бую-биле өдүрүп төчөгези-
ныг ужуруудан Барын Африканың дыкка
хөй девискээрлеринде аажок ховартаан
чаалынын, арылааларын, гипнотамнар-
ны болгаш оон-даа өске даяг амытанарын
аднаарын хораан хообулуу Сенегал ре-
спубликаны тускай хамарышпас чоруун чедип
алган үезинде эзелеш, хүзээп алган. Ол
национал парче кирерин чүге фотоаппа-
рат-биле чечелген кижилерге, өртемден
шинччилерге, бойдус сонуурактарында
чөпшээрер турар.

БИСТЕ
ЭКЗАМЕННЕР

Бүгү студенттерге шы-
гымы үс — сессиялар эзелден.
Шылаабалар студенттериниң
чаргык чылаа ажилынын түн-
дөлик көрүрүр. Илчанаан
бис, Москваның В. Шуклин аты-
ныг театр училищелеринде те-
наа студия студенттерин, бо
чаргык чылаа бую күжүгүстү
өөрөдигеже салган бис. Хөй
чаа эртегериниң немжикешинде
баш ачкыруу мергежи-
линде овуу-зевири тургуу-
рындыг шилчип киргендерин
өөрөдигеже эрткен мыга бо
дөварга аар болган. Бо сес-
сияда үс чагет, беш ээле-
мен дужар бис.
Тапчыма дужадымыс. Орта
учулышынн буюу танчы,
ристикка, мрм башкылары,
бисте студиянын актёр мер-
жежилериниң башкысы И. К. Ге-
нералова, студиянын дуртук-
чу башкысы доцент Т. К.
Коптева болгаш Тыва чурттуг
аачыларымыс: СЭПН Топ Ко-
лжиделин чанынде Иштыва
эртемгериниң академиянынн
аспиранттары М. Байму-
ров, А. Копкай озурушканылар.
Классыгга станюлка мер-
жежилериниң союбо жазырка,
еялы, өенер танчы «Чарыш»,
чарыштан беш танчыларны
күтүскен бис. Башкылары
өөрөдигеже ажилымыз эки деп
түгүлден.
Бистин эки тапчылаанымыс
танчы башкысы доцент Яков
Давыдович Ишкочинниң амы-
ды-биле чедип алдыган. Боду
пенсизге чон берге-даа,
бистин студиянын бодуна ар-
гыштып алган зоочун башкы-
мыска өөрүп чегтирдис.

Ары хире самолет

БОНН. Барын Германияның спортчу
самолеттар моделдерин кылар конструктору
Мадибаум эң бичил моделдер кылы-
рынга рекорд тургускан. Агаар спортунуң
Эссенде делегациясы о «карман само-
лөдү» эккеп делгези, оон дегизин 16 грамм.
Чалгыннарыннн иини узуу 24 инчалметр.
Самолөттү резина моторжузат-биле хав-

Антарктикадан тывылган

БҮЭНОС-АВРЕС. Антарктикада Вице-
Коммодора Марамбо ортулактан өлгөн
пингвиндерин сечи тывылган, оларнык узу-
ну 1,8 метр чедип турар.
Аргентин болгаш америк өртемденериниң
тышка ол чүдөөлөрүнн дугайын Антаркти-
ка херектеринн талазы-биле национал өр-
гөлдө дымдатышан, оон өске черлерден
чымчак климаттыг девискээрлерге үнер
үнүштерин дашталы берген аажок калбак

АГААР

Бөгүн республикага болгаш
Кызыл хоорайга элэр буузу-
тарлыг хүн болур, чаз ча-
бар. Халтын дүргөн секунда-
да 5-10 метр. Оруктарынн
көстүрү эки. Агарнык тем-
пература республикага 22-27,
а Кызылга 24-26 градус
чылды.

КИНО

ИЮНЬ 14-ТЕ
«КАА-ХЕМ»: «Ээй, ковбой-
лар!» 9.50, «Бүтү-зе буруула-
дылар алаа удуур» 11.20, 13.00,
14.40, 16.20, 18.40, 21.00 ша-
ктарда.
«ПИОНЕР»: Киночымыды.
9.30, «Русан биле Людмила»
(2 сериясы калы) 11.00, 14.00,
«Карлашын» 17.00, 19.00,
21.00 шактарда.
«ВОСТОК»: «Кудай төлери»
15.00, «Чамыг чорукка улуг
кажарлаанык» (2 сериясы
калы) 16.40, 19.40 шактарда.
«СЭКП Тожу райому, рай-
кутуксом болгаш «Тоора-Хез»
совхозунуң дирекциясы 1930
чылаан бээр СЭКП кезагуну,
колхоз шимчөөшкениниң хоочу-
ну
Деврек Болдосович Алтын
мөңгөнн дымдатышан, оон
өг-бүтүлгө болгаш төрөдөр-
лериниң кызы кызымдалын илере-
дин тур.